

РОДОВО® ИМЕННИЕ

Година II, Брой 4(13)
23.I. - 29.I.2006

ИЗЛИЗА ВСЕКИ ПОНЕДЕЛНИК

НАЦИОНАЛЕН СЕДМИЧНИК

цена 0.50 лв.

РЕАЛНОСТТА НА ПРИРОДАТА

„Както при всички хора, така и при нас животът все повече не вървеше. Трудно ни беше да свързваме двата края, а ни се искаше нещо повече. Това ни изнервяше, защото чувствахме, че ни се полага да имаме поне колкото другите хора. Да живеем по-добре, да сме щастливи... Да, но как можем да получим подобно нещо, когато всевъзможните ни опити да заживеем по-добре все се увенчаваха с неуспех? Направихме някои груби сметки с жена ми и установихме, че някъде към деветдесет и втората ми годишнина ще можем да се изравним по доходи със средностатистическия богат човек и да започнем да живеем „като хората“. И няма да споменавам, чедо тази година ще трябва да се лишаваме.

Идваха ни идеи да ог-

рабим банка или да вземем кредит и да избягаме, но всичко това беше прекалено екзотично за едно младо семейство, притежаващо много повече морал, отколкото пари за харчене.

Незнайно как, може би породено от стремежа ни да намерим изход от ситуацията, в ръцете ни попадна нещо на тема „алтернативен начин на живот“. Естествено много пъти бяхме слушали изказвания от сорта „това е напълно нова система, тя ще промени живота ви, щастието ще влезе във вашия дом, ще забравите за болестите...“ и т. н., а и ние често опитвахме повечето от предлаганите методи.

И, разбира се, бяхме доволни. Вегетарианство? Добре, пробвахме - оказа се много печеливш ход.

Настр. 4-5

Молитва на Анастасия

Отче мой, навсякъде живящи,
Благодаря за светлината на живота,
На Царството ти за реалността,
За любящата воля. Нека добро да бъде.
За ежедневната храна, благодаря Ти!
И за търпението Ти,
За прошката на прегрешенията по земята Ти.
Отче мой, навсякъде живящи,
Аз твоя дъщеря съм сред творенията Твои.
Не ще допусна в себе си ни грях, ни слабост,
Достойна за делата Твои аз ще бъда.
Отче мой, навсякъде живящи,
Аз Твоя дъщеря съм и за Твоя радост,
Със себе си аз Твоята слава ще преумножа,
И бъдещите векове в мечтата Твоя ще пребъдат.
Ще бъде тъй! Така аз искам!
Аз Твоя дъщеря съм,
Отче мой, навсякъде живящи!

ХРАМЪТ

Престъпвах бавно, като че ли да увелича силата на усещането от предстоящата среща с Девата. Съвсем случайно бях попаднала в манастира, когато в него бе изложена чудотворната икона на Божията майка. Имах безброй въпроси, бях на кръстопът в избора си между съвестта и материалната сигурност. Не одобрявах философията на моите шефове, метода им на работа и отношението им към тристата работници във фирмата. А аз бях тази, която трябваше да прилага шефските решения на практика. В същото време бях обхваната от неистов страх за финансовата сигурност на семейството си, ако решех да напусна тази добре платена работа без каквато и да било перспектива за друга. Бях из-

пълнена с очаквания и вяра. За пръв път през живота си щях да застана пред чудотворна икона.

С прекречването на вратата към сумрачното помещение усетих суетата. Уж беше тихо, а някакво безгласно неприятно жужене изпълваше пространството. Опашката от чакащи бързо ме ориентира за иконата. Дойде и моят ред. Усетих нечий вперен поглед. До иконата беше застанал човек в расо. Той следеше ръцете ми. Явно много му се искаше да разбере размера на моята лепта пред свещения образ. А тя, кутията, беше пълна с пари. Светостта изчезна. Никакви по-особени чувства. Дори и любопитството нямаше. Това ли било да застанеш пред чудотворна икона!

На стр. 7

ТРЮФЕЛ Tuber sp.

Трюфелите са с незаменими кулинарни и вкусови качества. Тяхната консумация е известна от дълбока древност. Химическите анализи при черния трюфел Tuber melanosporum

показват съдържание на 75% вода, белтък 24-26%, редуциращи захари 2-2%, фосфор 0,8-1,4%, калций 2,2-3,7%, калций 0,24-0,52%, магнезий 0,04-0,12%, желязо 0,015 и аскорбинова киселина 0,005%. Трюфелът е лесносмилаем и с добри диетични стойности. Той е богат на ароматни вещества, в основата на които са серни органични съединения. Продукцията на трюфелите е най-скъпа в сравнение с тази на другите култивирани гъби.

Преди 100 години във Франция са произвеждани около 1000 до 1500 тона трюфел годишно. Според Жан Делмас производството им в света варира от 50 до 300 тона годишно, както следва: Испания - 40 до 60 т, Италия - 30 до 80 т, Франция - 60 до 120 г.

Трюфелите се отнасят

към клас Торбести гъби (Ascomycetes), сем. Трюфели (Tuberaceae), род Трюфели (Tuber). Родът обхваща над 30 вида. Характерно за видовете от този род е, че са микоризни,

т.е. съжителстват с корените на висши растения, предимно дъб.

Най-добре проучени и с голямо стопанско значение за отглеждане са два вида трюфели: **черният трюфел** (T. melanosporum) и **белият трюфел** (T. magnatum).

Трюфелът образува плодни тела под повърхността на почвата на дълбочина от 5 до 40 см. Плодното тяло е клубеновидно, с размери до 10 см и маса от 20 до 200 г. Външната обвивка на плодното тяло се нарича **перидиум**. Цветът му е важен таксономичен белег. Въз основа на цвета на перидиума трюфелите биват с бяла обвивка, напр. T. magnatum, или с черна - T. melanosporum. Съществуват данни за намирането у нас на T. album (Родопите).

На стр. 3

ИНДИЙСКИЯТ ЕПОС „МАХАБХАРАТА“

Научните изследвания отнасят началото на мезолитната и неолитната култура в Индия към четвъртото хилядолетие преди нашата ера. Последните разкопки край Моханджодаро в долината на Инд и в

Харапа (Пенджаб) откриват безспорни паметници на медно-бронзова цивилизация от средата на третото хилядолетие пр. н. е., съперник на цивилизацията в Месопотамия и Египет - планирани градове, водопровод, канализация, произведения на изкуствата и писменост, която за жалост още не е разчетена (от 1920 г. насам).

Тази цивилизация, наричана от индийските учени харапа - култура, започва да запада към средата на второто хилядолетие и няколко столетия по-късно била напълно заличена от шестстениците индоарийци, които нахлули откъм иранското плато. Голям брой скелети в Моханджодаро свидетелстват за едно колосално клане.

Бойният успех на арийците е отразен в някои от химните на ведите - техните свещени книги.

Индоарийците са почитали богове, олицетворяващи различни природни стихии. Върховен бог е

на безкрайната вселена.

Главен обект на преклонение и възхвала е бил Индра, който освен с гръмове е дарявал дърветата индийци с роса и дъжд. Цял раздел от ведите е изпълнен с химни в

магически формули. Най-важна от тях е ригведата. Съдържа хиляда и два-сет и осем стихотворни текста. Техният език е удивителен по своята яснота, сочна образност и богатство на интонацията (химните са били изпълнявани устно).

Наред с молитвените песнопения пред нас се разкрива битието на едно патриархално общество, занимаващо се със земеделие и скотовъдство, отнасящо се към живото и обективно. Земната история и небесната история не са отделени. Боговете влизат помежду си в същите отношения, в как-

вито и хората. Това, което певецът говори за Индра, може спокойно да се отнася и за неговия племенен вожд. И не е чудно, че някои химни прерастват в чисти литературни жанрове като епос, лирика и драма.

На стр. 8

чест на Индра.

Думата „веда“ ще рече знание. Свещената книга на индоарийците се е състояла от четири части: ригведа (знание на химните), яджурведа (знание на жертвоприношенията), самаведа (знание за мелодиите) и атхарваеда - сборник от заклинания и

бил гръмовержецът Индра - една аналогия на древногръцкия Зевс. Агни е бил бог на огъня, приемател на жертвоприношенията. Варуна - крепител на космическото равновесие, бог на водите, владетел на океана. Марута - бог на вятъра. Майка на боговете е Адити - олицетворение

ПОГЛЕДНЕТЕ ТЕЗИ ЗЪРНЕНИ ПОЛЕТА

Аз вярвам, че революцията може да започне с една сламка. На вид тази сламка може да изглежда лека и незначителна. Едва ли някой ще повярва, че тя е способна да започне революция. Но аз стигнах до разбирането за тежестта и силата на тази сламка. За мен тази революция е съвсем реална.

Погледнете тези поля от ръж и ечемик. Тяхното узряващо зърно дава добив около 58 ц.от хектар. Аз мисля, че това е най-високият добив в префектура Ехиме. И ако това е най-добрият добив в префектура Ехиме, то може също така да бъде и най-високият добив в цялата страна, тъй като това е един от водещите селскостопански райони в цяла Япония. И още повече че тези полета не са били разоравани в продължение на 25 години.

При есенната сеитба аз просто разхвърлям семената от ръж и ечемик по повърхността на полето по времето, в което на него расте все още ориз. След няколко седмици събирам ориза и оризовата слама я разхвърлям по

РЕВОЛЮЦИЯТА НА ЕДНА СЛАМКА - III ЧАСТ

(Въведение в натуралното земеделие) Масанобу ФУКУОКА

повърхността на земята.

Същото е и с ориза. Зимните зърнени култури се окосяват приблизително около 20 май. Две седмици преди зърното напълно да узрее разпръсквам семената на ориза по полето, заето от ръжта и ечемика. След събирането и овършаването на зимните зърнени култури разпръсквам по полето сламата от ечемика и ръжта.

Мисля, че използването на един и същ метод за засяването на ориз и на зимни зърнени култури е уникалната особеност на тази система на земеделие. Ако вие тръгнете към следващото поле, позволете ми да ви обърна внимание на това, че оризът тук е бил засят миналата есен едновременно със зимните зърнени култури. Така че на това поле всички посеви за година са били завършени до Новата година. Това е още един начин за облекчаване на труда.

Вие можете също така да забележите, че на това поле растат бяла детелина и плевели. Семената на детелината са били засети между растенията от ориз в началото на октомври, малко преди посева на ръжта и ечемика. За засаждането на плевелите аз не съм се безпокоил - те много лесно се засаждат сами.

По такъв начин редуването на посевите на това поле е следното: в началото на октомври семената на детелината се разхвърлят върху растенията от ориз, а след това в средата на октомври следва засаждане на зимните зърнени култури. В началото на ноември се събира оризът, а след това се засяват семената от ориз за следващата година и повърхността на полето се покрива със слама. Ръжта и ечемикът, който вие виждате пред себе си, са били отгледани по този начин.

На поле с площ една

десета от хектара един или двама души могат за няколко дни да извършат цялата работа по отглеждането на ориза и зимните зърнени култури. Едва ли може да съществува по-прост метод за отглеждане на зърнени култури.

Този метод е съвършено противоположен на съвременната селскостопанска технология. Той изхвърля през прозореца цялото научно знание и ноу-хау на традиционното земеделие. Това е метод на земеделие, който не използва нито машини, нито готови торове, нито химически средства за защита и позволява да се получи добив, равен или по-висок, отколкото в средната японска ферма. Доказателствата за това растат направо пред вашите очи.

СЪВСЕМ НИЩО

Неотдавна хора ме попитаха защо преди много години съм започнал да

се занимавам с този метод на земеделие. До този момент никога не съм обсъждал това с някого. Вие бихте могли да кажете, че просто не е имало повод да говоря за това. Това беше просто, както бихте казали - шок, избухване, едно малко преживяване, което стана отпразна точка.

Това прозрение напълно измени моя живот. В това ново виждане няма нищо конкретно, но неговата същност може да се опише приблизително така: „**Човечеството не знае съвсем нищо. Нищо няма вътрешна ценност и всяко действие - това е безполезно, безмислено усилие.**” Това може да ви се стори абсурдно, но то е единственият начин да изразя своята мисъл с думи.

Този мисъл възникна в главата ми внезапно, когато бях още съвсем млад. Аз не знаех дали беше правилно или не това интуитивно разбиране, че

всички човешки знания и усилия не струват нищо, но ако се съмнявах и се опитвах да прогоня тази мисъл, то вътре в себе си не можех да намеря нищо, което би могло да й се противопостави. Само твърдата увереност, че това е така, гореше в мен.

Обикновено мислят, че няма нищо по-великолепно от човешкия разум, че човешките същества са върхът на творението и че техните съзидания и творения, отразени в културата и историята, изглеждат потресаващо. Това е разпространената гледна точка.

Тъй като това, което мислех, беше отрицание на това разпространено мнение, аз не бях в състояние да обясня на някого своя поглед върху нещата. Постепенно реших да придам форма на своите мисли, да ги претворя в практическа дейност и по такъв начин да определя дали моето разбиране беше правилно или грешно. Да посветя своя живот на работата във фермата, на отглеждането на ориз и на зимни зърнени култури - това беше направлението, което реших да следвам.

14

АНАСТАСИЯ

Според твърденията на Анастасия в текста на книгата са заложен съчетания от букви и ковенациони от думи, КОИТО ВЛИЯТ БЛАГОТВОРНО НА ХОРАТА. Това влияние може да бъде усетено само по време на четенето, когато на слуха не въздействат звуци, които се издават от изкуствени уреди и механизми.

Естествените звуци-песенето на птиците, ромоленето на дъжда, шумоленето на листата на дърветата-помагат за положителното въздействие.

(Продължение от миналия брой)

Анастасия акцентира на думата „платна“.

Тя учудено и изплашено извика тази дума. Именно лепеното платно е най-ценното за художника, без което вече е невъзможно да се твори, и той продава това най-скъпо нещо заради своята любима. После при думите „отнесе я влакът далеч“ изобрази художника, влюбения след заминаващия влак, отнасящ завинаги неговата любима - изобрази болката, отчаянието и смайването.

Потресен от всичко видяно и чуто, аз не започнах да аплодирам след края на песента. Анастасия се поклонил, почака аплодисменти и тъй като такива не последваха, започна нова песен с още по-голямо старание. Тя изпълни подред всички мои любими песни, които специално за мен бяха записани на моята касета. И всяка от песните, които неведнъж бях слушал, в нейно изпълнение ставаше по-ярка и съдържателна. След изпълнението на последната песен, така и не чула аплодисменти, Анастасия се отправи

към своите „кулиси“. Все още замаян, аз поседях мълчаливо под въздействието на необикновените си впечатления. След това скочих и зааплодирах, викайки:

- Браво, чудесно, Анастасия! Бис! Браво! Всички изпълнители да дойдат на сцената!

Анастасия внимателно излезе на сцената и се поклони. Аз продължавах да викам:

- Бис! Браво! - Тропах с крака и плясках с ръце.

Тя също се развесели. Запляска с ръце и извика:

- Бис - това още ли значи?

- Да, още! И още! И още!... Невероятно добре, Анастасия! Даже много по-добре, отколкото се удава на самите тях. По-добре, отколкото се удава на нашите звезди!

Млъкнах и внимателно започнах да разглеждам Анастасия. Помислих си колко многостранна е нейната Душа, след като съумя да придаде на вече идеално изглеждащите изпълнения на песните толкова много ново, пре Красиано и ярко звучене. Тя също замря и мълчаливо и въпросително ме гледаше. Тогава я попитах:

- Анастасия, имаш ли си своя песен? Би ли могла да ми изпълниш нещо свое и нечувано от мен досега?

- Бих могла, но в моята песен няма думи. Ще ти хареса ли?

- Моля те, изпей своята песен.

- Добре.

И тя запя своята необикновена песен. Отначало извика като новородено дете. После гласът й зазвуча тихо, нежно и ласкаво. Тя стоеше под дървото, притиснала ръце към гърдите си и склонила глава, като че приспиваше и ласкаеше с гласа си малко бебе. Гласът й му говореше нежно нещо. От този тих глас, удивително чист, всичко наоколо замря: и птиците, и цвърченето в тревата. След това тя сякаш се зарадва от пробудилото се от сън дете. В гласа й се долавяше ликуване. Невероятно високите по тоналност звуци ту се носеха над земята, ту излитаха във висините на безкрайността. Гласът на Анастасия ту умоляваше някого, ту встъпваше в борба, ту отново галеше детето и даряваше радост на всичко обкръжаващо.

Усещане за радост

се беше вселило и в мен. И когато тя завърши своята песен, весело извиках:

- А сега, многоуважаеми дами, господа и другари, уникалният и неповторим номер на единствената в света дресьорка - най-ловката, смела, обаятелна и способна да украсява всякакви хищници. Гледайте и треперете.

Анастасия дори изстена от възторг, подскочи и започна ритмично да пляска с ръце, подвикна, засвири. На поляната започна нещо невъобразимо.

Отначало се появи вълчицата. Тя изскочи иззад храстите и спря на края на поляната, озъртайки се в недоумение. От отдалечените от поляната дървета, скачайки от клон на клон, пристигаха катерички. Ниско кръжаха два орела, в храстите шумоляха някакви животинки и се чуваше пукането на сухи клонки. Разтваряйки и повдигайки храстите, на поляната излезе голяма мечка и се закова на място близо до Анастасия. Вълчицата започна да ръмжи неодобрително - явно мечката се беше приближила доста до Анастасия, без да е получила подобна пока-

на. Анастасия притича до мечката, игриво я потупа по муцуната, хвана я за предните лапи и я изправи. Изглеждаше, че не полага големи физически усилия, и мечката изпълняваше нейните заповеди в зависимост от това как ги разбираше. Мечката стоеше изправена, замряла и се опитваше да разбере какво точно се иска от нея. Анастасия се затича, подскочи високо и се хвана за гъстата грива на мечката, направи стойка на ръце, отново скочи и се преобърна във въздуха.

После хвана мечката за лапата и започна да се „огъва“, създавайки впечатлението, че прехвърля мечката през себе си. Трикът щеше да бъде невъзможен, ако мечката не го правеше сама, а Анастасия просто го насочваше. Мечката като че ли падаше върху Анастасия, но в послед-

ния момент се опираше на лапата си и сякаш правеше всичко възможно да не причини никаква вреда на своята стопанка или приятелка. Вълчицата все повече и повече се вълнуваше. Тя вече не стоеше на място, а се мяташе на разни страни, ръмжейки недоволено. Накрая на поляната се появи още няколко вълка. Когато за пореден път Анастасия се „прехвърляше“ през мечката,

опитвайки се да я накара освен това и да се завърти през глава, мечката се прекатуря на хълбок и замря.

Тогава раздразнената и озъбена злобно вълчица направи скок към мечката. Мълниеносно Анастасия препречи пътя на вълчицата, която спря с помощта на четирите си лапи, падна по гръб и се удари в краката й. Анастасия моментално сложи ръката си на врата на вълчицата и тя послушно се притисна към земята. С втората си ръка замаха, както в онзи случай, когато иска да я прегърна, без да съм получил съгласието й за това.

Гората около нас бучеше възбудено, но не заплашително. Усещане се възбуда и в скачащите, тичащите и притаилите се големи и малки животни. Анастасия започна да намалява възбудата. Първо погали вълчицата, потупа я по гръба и я отпрати, тупвайки я като куче. Мечката все още лежеше на една страна в много неудобна поза като чуцело. Вероятно тя чакаше да поискат още нещо от нея. Анастасия се доближи и я накара да се изправи, погали я по муцуната и по същия начин, както изпрати вълчицата, отпрати и мечката от поляната. Поруменялата и весела Анастасия се затича и седна до мен, вдиша дълбоко въздух и бавно издиша. Аз забелязах, че дишането й моментално стана равномерно, все едно че не е извършвала невероятните си упражнения.

Следва

ТРЮФЕЛ

От стр. 1

Покълването на спорите става след период на покой и при благоприятни климатични условия. От покълването на спората се образува мицел. Той е вегетативната част на гъбния организъм. Мицелът се състои от много фини нишки с диаметър 5 мк. Хифите на мицела могат да анастомозират както помежду си, така и с мицел, образуван от много спори. От този първичен мицел се образува вторичен, който има способности да образува микориза. Освен образуването на микориза той се развива в почвата като нишковидно ветрило.

Микоризата, която се образува от трюфела и дървото гостоприемник, е ектотрофна. Мицелът прониква във външните пластове на клетките на кората на корените и обхваща краищата им, без да навлиза във вътрешността на клетките. Трюфелната микориза има форма на малко калпаче или пънче с дължина 1-2 мм и дебелина 0,5-1 мм, с червеникав цвят. При така образуваната микориза

ито извлича от почвата и които са трудно усвоими от нормалната коренова система. Чрез микоризата се подпомага усвояването на фосфор от гостоприемника. Установено е, че микоризите са много по-богати на фосфор, отколкото връхчетата на нормалната коренова система. Растението гостоприемник от своя страна, като синтезира органични вещества - захари, органични киселини и др., ги доставя на трюфела, тъй като последните не са в състояние да си ги синтезират. Микоризата трябва да бъде много добре развита, за да осигури необходимото количество енергийни доставки за развитието на мицела, а след това и за образуването на плодните тела.

Най-добри гостоприемници за образуване на микориза с черния трюфел са видовете от род дъб: космат дъб, зимен дъб, летен дъб, пърнар. Други видове, с които трюфелите могат да изграждат микориза, са: лешник, липа, габър, кестен. Установено е, че и някои иглолистни дървета образуват микори-

вата е около 60 - 70 % от почвената влагоемност и не трябва да пада под 30%. Наклонът на терена не трябва да бъде много стръмен. Теренът трябва да бъде предпазен от студени течения.

Трюфелите растат от 100 до 1000 м надморска височина, но най-често от 200 до 400 м н.в.

Почвите, където ще се отглеждат трюфелите, трябва да бъдат леки, богати на калций, т.е. с алкална реакция, плитки (10-40 см), варовити, кафяви, много каменисти,

много внимателно, да се имат предвид биологическите изисквания на трюфела.

Съществено значение имат изборът на място. То трябва да бъде съобразено с климата и възможността за механични обработки. От парцела се вземат почвени проби за анализ. Парцелът трябва да отговаря на следните изисквания: да бъде устойчив на водна ерозия, да има благоприятна ориентация по отношение на слънце и вятър, наклон не повече

мицел. За да се предпази почвата от изсъхване, някои производители практикуват покриването ѝ с хвойнови клони или слама, които изпълняват ролята на мулч. Когато настъпи засушаване, е необходимо да се полива. Предпочита се капково напояване. Без вода няма да се образуват трюфели. Не се препоръчва торене, след като вече е създадено насаждението.

За дърветата гостоприемници също трябва да се полагат грижи. Те

Когато въпреки резитбата гъстотата на короната ограничава осветлението на почвата и натрупването на мъртви листа през зимата, се пристъпва към премахване на някои дървета.

Плодните тела на черния трюфел се зараждат през лятото и през есента нарастват за няколко месеца. Узрелите трюфели имат черен перидиум и матово-черна глеба, заобиколена и покрита с бели нишки, силен и приятен мирис (аромат). Неузрелите трюфели имат червеникав перидиум и белезникава глеба. При нормални условия черният трюфел е готов за беритба от ноември до март. Белият и бургундският трюфел са ранозрели.

Събирането на трюфелите се извършва по различни начини. Един от тях е изравняването, което наподобява това на картофите. Този начин обаче води до разрушаване на микоризата и трюфелното находище приключва бързо. Плодните тела на трюфелите трябва да се изваждат прецизно, без да се поврежда микоризната система и без да се разрушава почвеният профил. Трябва да се изваждат само зрели трюфели. За осъществяване на бърза беритба е необходимо създаване на шамове с едновременно узряване на всички трюфели и обучени за тази цел животни с чувствителен усет за намиране на подземните плодни тела по мизмизмата. Предпочитат се кучета, които лесно се дресират за откриване на плодните тела.

Добивът се движи

Ст. н. с. Йордан Костадинов е роден на 2 юни 1937 г. в с. Чалъкови, Пловдивска област. През 1964 г. завършва висше образование със специалност биология, като защитава дипломна работа в областта на геоботаниката, оценена с отлична оценка. В средата на 1965 г. след успешно издържан конкурс изпит е назначен за научен сътрудник по микология към „Проблемна лаборатория по микология и биохимия“ в бившия ВСИ, понастоящем Аграрен университет в Пловдив, където работи до 1972 г. След конкурс е назначен за научен сътрудник първа степен в бившата опитна станция по градинарство и цветарство в с. Негован, Софийско. През 2000 г. е въведена специалност по гъбопроизводство за студентите агрономи с редовни лекции и упражнения, като пръв лектор по дисциплината става ст. н. с. Костадинов. Своите познания и опит в областта на деликатесните гъби той обобщава в отделна книга.

Ст. н. с. Костадинов за пръв път в България селектира шам култивирана кладница „Лес 1“, мицел от който се произвежда за търговски цели в лабораторията в с. Негован. Авторът е публикувал повече от 30 научни трудове и над 80 научнопопулярни статии в наши вестници и списания. Участвал е в симпозиум по проблемите на гъбопроизводството в Будапеща и Хелзинки, както и на първата национална конференция по проблемите на тенденциите и развитието на технологически чистите помещения - конференция с международно участие в Слънчев бряг (1988 г.); изнася доклад на Третата национална конференция по ботаника през 1987 г.

Освен в Лесотехническия университет ст. н. с. Костадинов е изнасял лекции пред национални и регионални съвещания по гъбопроизводство, по избрани глави от гъбопроизводство пред студенти по биология в Биологическия факултет на Софийския университет, като едновременно с това поема научно ръководство на студентски дипломни работи. Авторът е известен още и със своята консултантска и внедрителска дейност.

с наличие на органическо вещество от 1,5 до 8%, с наличие на хумус, а съотношението въглерод - азот близо до десет. Трябва да се има предвид съдържанието на минерални елементи, необходими за развитието на трюфелите и растението гостоприемник, и ако някои от тях липсват, да се набавят.

Установено е, че когато трюфелното находище е в период на обилно плододаване, тревната растителност около дървото гостоприемник изчезва, мястото изглежда като опожарено. Това явление се обяснява с извличането от мицела на водата и минералните вещества от почвата, а така също с отделянето на антибиотици, които потискат тревната растителност. Някои растения, като тези от групата на тлъстите (седуми), са устойчиви на описаното явление.

Отглеждането на трюфелите е минало през три етапа:

- чрез засаждане на предпологаем мицел от трюфелното находище;
- директно отглеждане чрез засаждане на части (парченца) от плодните тела;
- чрез засаждане на чист мицел.

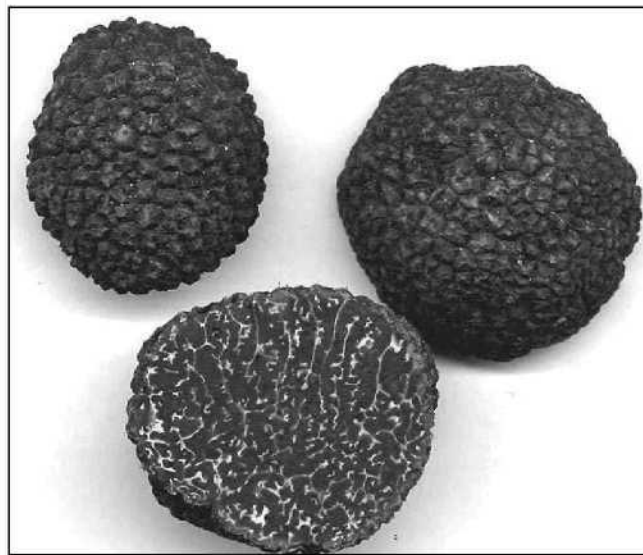
При започване на производството на трюфели трябва да се подхожда

от 15%, полезна дълбочина от 10 до 30 см, наличие на варовик в почвата, рН 7,5, съдържание на органична материя 2 - 8%, съотношение въглерод - азот близо до 10.

За създаване на трюфелно насаждение се препоръчва да се използват растения с предварително образуван микориза с трюфел при контролирани условия. Трябва да се избират растения, за които има благоприятни условия за растеж и развитие в района. Най-често се използват дъб и лешник. В някои случаи могат да се използват конският кестен, липата, габърът и др. Създаденото трюфелно насаждение се автоподдържа, тъй като трюфелите са устойчиви към конкуренцията на организмите в средата.

Когато се забележи загиване на тревната растителност около дървото гостоприемник (това става между 4-ата и 7-ата година след засаждане) тази част от площта не трябва да се обработва. Извършва се само плевене. През периода на плододаване, след преминаване на зимата и при затопляне на времето се извършва лека разрохваща обработка, за да се аерира почвата и да се подпомогне активирването на трюфелния

се състоят в предпазването им от гризачи и едри животни (напр. диви свине) и извършване на подходяща резитба. Чрез резитбата се осигу-

рява преминаването на слънчевите лъчи и дъждовете до почвата, където се развива микоризата. Резитбата се извършва в намаляване височината на стъблото с 0,5 до 1 м, премахване на много мощните клони близо до върха и намаляване броя на страничните клони. Дървото първоначално има овална форма, а след това на обрънат конус. Когато трюфелното находище е създадено върху възрастни дървета, те трябва да се окастрят по време на вегетационния им покой.

между 50 и 100 кг/ха. Възможно е получаването и на повече, но това зависи както от трюфелното находище, така и от климатичните условия.

Голяма част от реколтата се консервира, макар че при обработката трюфелите могат да загубят вкуса си, но подобряват аромата си. Други методи на съхранение са дълбоко замразяване и лиофилизация. Отглеждането на трюфели изисква много познания, труд и търпение.

Ст. н. с. Йордан КОСТАДИНОВ

кореновото връхче расте едновременно с гъбните хифи, а кореновата система се разклонява обилно.

След образуването на микориза талусът на трюфела се развива в продължение на 6 - 10 години, след което започва плододаване. Образуването на плодни тела започва, когато се създадат благоприятни условия - повишаване на температурата, намаляване на влажността, засилване на газообмена в почвата и други. Върху мицелната мрежа, разположени в зоната на ризосферата, се образуват малки пъпчици. Това са завръзките, които с течение на времето се превръщат в карпофори (плодни тела). От появата на завръзките до узряването на плодните тела при черния трюфел са необходими около 4 до 8 месеца.

Същността на микоризата се състои в това, че със своя мицел гъбата снабдява растението гостоприемник с вода и минерални вещества, ко-

за с черния трюфел.

За отглеждането на трюфела от съществено значение са климатичните условия, почвата с нейния състав, наклонът и изложението на терена. Райони с топъл климат и равномерно разпределение на дъждовете са подходящи за развитието на трюфелите, докато райони с дълги студени периоди и слабо слънчево греене са неподходящи. Необходимо е количество дъжд е от 600 до 900 мм, разпределено равномерно през пролетта, лятото и ранната есен. Пролетните дъждове активизират микоризата, летните осигуряват образуването на плодните тела, а есенните - узряването им. Повишаването на температурата през лятото, при положение че почвата е предпазена от прегряване и е осигурена циркулация на въздух в нея, не е опасно. Ниските температури от минус 10 градуса С за продължителен период от време са вредни за микоризата. Оптималната влажност на поч-

От стр. 1
Здравословно хранене? Разбира се - възстановихме здравето си почти на сто процента. Медитации, упражнения, плуване, туризъм, приятни емоции, музика и още, и още. Те влизаха едно по едно в ежедневието ни и обогатяваха живота, запълваха празнотата, породена от бедността, която не ни оставяше на мира.

Затова, когато ни подпадна нещо ново, ние подходихме малко скептично, защото методите, приложени досега, наистина бяха полезни, но обещанията за приказен живот не се изпълняваха. И все пак идеята не звучеше никак лошо. Започваше се с това, че ние, хората, страдаме по единствената причина и тя е, че сме били въвлечени в една световна измама. Вследствие на това сме изградили и поддържали дълги години, векове наред една система, държаща ни в състояние на нищолично съществуване.

Представите ни за живота, за човека, за света са били изкривени, а причината, поради която не сме могли да видим истината такава, каквато е, се корени в това, че още от малък всеки човекски индивид е бил закръмян с тази измама. С течение на годините тази система на живот все повече се е обогатявала и усъвършенствала, и то защото ние, хората, сме я поддържали не знаейки, че така градим собствения си ад. И то ад, много по-страшен от този, който познаваме от разни разкази, защото този ад е прикрит под булото на „единствения, разумния път за еволюцията на човечеството“. Именно в това се коренял проблемът, грандиозният план наистина успял, под ръководството на единична той придобивал все по-сложна структура и с напредване на годините ставало все по-невъзможно тя да бъде разрушена.

Но ето сега вече било време, когато хората започвали да изпитват непоносимо негодование (с това се съгласяваме и ние) и започвали да търсят отговори на въпроси от сорта на „Какво се случва с нас, какво се случва с човечеството, няма ще се самоунищожим и няма да обърнем внимание на това?“.

Сигурно се досещате, че и ние сме от онези, които много са загрижени за екологията, за световните проблеми и т.н., и именно затова решиме да се доверим на тази „нова“ система на живот, която всъщност се нарича най-старата система на живот или по друг начин - живот в родово

имение. И всичко звучеше правдоподобно и разумно. Но само едно не ни се изясняваше. Сигурно поради причината, че твърде дълго (винаги) сме живели в града. В системата се говореше за това, че човекът трябва да възстанови отдавна загубената си връзка с природата. Ние често ходехме сред природата, на планина, на река, на море...и там винаги ни беше от приятно по-приятно, но нямаше как да останем там завинаги. Не ни беше ясно как ще стигнем да го направим. Как ще заживеем сред природата. За наша радост ние бяхме от смелите млади хора, които не се спират пред нищо. И за още по-голяма радост имахме възможност да приложим описаните методи в тази изначална система на живот от известна степен на практика.

Ето какво направихме: Отидохме на село рано напролет. Първоначално

сега ни вършеше чудесна работа. Надълго и нашироко обяснихме на старците целта ни и ги помолихме за помощ. Те от своя страна подходиха скептично към онази част от разказа ни, в която обяснявахме, че е възможно хората да живеят щастливо и без градските условия: „Ние се борихме да можете поне вие да живеете добре в града, тука при нас е мизерия, нямаме нито парно, нито телефони. Всичко правих с двете си ръце. Градини, дърва, животни... няма да ви хареса! Да работиш по цял ден не е хубаво, там в града сте си били по-добре...“ - така ни говореше дядо, но ние май не го слушахме. Накрая каза: „Е, ще ви подпомогнем с каквото можем, добре сте ми дошли, поне ще ни се разведри животът. Никой не остана в селото, няма човек с кого дума да продума.“

Не ни се наложи да харчим много пари за

Доиде време за работа. Прекарахме каруци тор до бъдещата ни градина и започнахме да я прекопаваме. По наши изчисления тя нямаше да ни стигне, затова я разширихме. Не беше никак лесно, много мазоли и пришки се спухаха по нежните ни ръце - и на мен, и на жена ми. Почвата беше твърда като камък, не се даваше лесно. Първоначално се налагаше да ископаем тревата и след това да прекопаваме.

Но нали не бързахме - за няколко дни се справихме. Прокарахме нова вада от селския извор до градината, защото старата се беше заличила с времето. Но нещо не излизаха сметките ми - дълго време увещавах дядо ми да изорем малък участък от нивата и да го заседем със зърно. Било късно, каза ми. Няколко нищо да стане, кравата не била научена да оре, щели сме да се измъчим и себе си, и нея. Какво ли разбирах аз, гражданиня, от земеделие, особено по селските технологии. За дядо ми бях просто един наивник, но не можа да устои на нахалството ми. Криво-ляво изоряхме около половин декар от нивата. Исках и още, но наали се получаваше трудно, та не посягах да настоявам. Купихме пшеница от близкия град и я посяхме. Силно вярвахме, че благодарение на инструкциите, които бяхме получили от неколцина разбираещи силата на любовта, ще съумеем да отгледаме реколта от пшеница. И, разбира се, щяхме да покажем на скептиците, че има какво още да учат за земеделието.

Вече бяхме отгледали разсад от домати, краставици, тикви, и тиквички, зеле, праз лук, алабаш, пипер. Разсадохме го в малките лехички по наше усмотрение. Онова, с което се гордеехме, е, че се съобразихме със слънцето и насадихме лехите в посока север - юг. А не както определяше ландшафтът на мястото, което забелязахме при останалите колеги земеделци от селото. И други неща съобразихме. Поливахме по мъничко, но по-често. Между лехите имахме няколко по-големи вади и по тях непрекъснато течеше вода. Така поддържахме висока влажност на почвата и растенията ни през

храна, защото старците разполагаша с такова, дори в повече. Месото от различните животни, които гледат, щеше да си остане непотънато. Но имахме много ябълки, имаше и круши, запазили се през зимата, цяла каца, и то каква (!), с кисело зеле. Отделно баба не беше се свенила. Когато ни заведе в зимника, пред нас се откри най-голямото богатство: огромно количество компоти - от ягоди, и то горски, от круши, от дренки, от череши, джанки, сливи, от...; имаше туршии - царска, ловджийска, Маринована, сурова; лютеница, печени чушки, конфитюри от различни плодове, та дори и от кисели домашчета. Имаше чуваши с картофи, цвекло, рпя. „То повечето за прасе-то отива и на козите“ - каза бабата, а ние се спогледахме.

Ние купувахме само хляб, олио, захар, сол, ориз... и даже поехме всички останали разходи на новосъбралото се семейство.

И ето дойде време за садене на първите култури.

РЕАЛНОСТТА НА ПРИРОДАТА

Поляната беше приказна. Тревата тъкмо беше придобила онзи неповторим свеж, зеленикав, пролетен отенък, който те кара да захвърлиш обувките и да галиш босите си стъпала в нея. Естествено ние това и направихме. Успяхме да се насладим на цялото новопридобито богатство. Това беше денят на Живия празник - така го нарекохме, защото всичко наоколо беше живо.

Дядо ми каза: „Не ни се наложи да харчим много пари за

живота ни. Може би то беше сбъднат дългогодишен блян, мечта, която бяхме градили ден след ден, трудейки се в градските условия. Но най-вече ни радваше това, че ние се намираме все още в началото. Скоро щяхме да си имаме дете, нещо, което аз определям като най-невероятното преживяване на света. Въобщо сякаш за няколко месеца, през които се подготвихме за всичко това, ние бяхме направили „крачка-та към рая“. И притесненията за това какво ще изкараме от градината, дали ще ни стигне, дали тази система на живот няма да се окаже поредната бутфорния или поне половинчата... всичко това, отпадна още в началото, защото никак спонтанно почувствахме, че няма

Даже в един момент, в средата на лятото, бяхме придобили такава увереност в съвършенството на системата, че има вечер се случи нещо немислимо дотогава. Жена ми сега тежи с няколко килограма повече, а коремът ѝ е странно изпъкнал. Да, досещате се - ще си имаме бебе! В града никога не бях имал смелостта да си позволя да мисля за дете, не че не го исках. И сега си спомням за моите приятели от града как те също така не са мислели и планирали дете, но то случайно се е появило и на тях им се е налагало да преустроят живота си и да заживеят в още по-голяма нищета поради тази „грешка“.

Но при нас не беше така. Още в началото на онази вечер ние разбрахме какво се случва с нас. Сякаш беше спонтанно,

силните горещи дни на лятото не се чувстваха некомфортно.

В средата на градината оставихме малко празно пространство около четири квадрата и там често прекарвахме нощите си, завити с някое и друго одеяло. И може би сега е момента да кажа, че всички това за нас беше едно невероятно приключение. Ние сме мечтатели по дух и често сме правили планове за идем ту в Индия, ту в Китай, ту в Северна Америка, ту на други изумително красиви места по света. Представяхме си идилличните мигове, които ще преживеем по време на едно такова пътешествие. Но онова, което се е зараждало в нас като усещане, не можем да го сравним въобще с това, което преживяхме през онази пролет, лято и есен, улисани в грижите за нашата градина. Никакви проблеми не се навъртаха дори около нас. На думите на баба и дядо, че е много трудно да се отгледа реколта и че работата не се изчерпва с посаждането на разсада, ние само мамахме с ръка и доволно се усмихвахме. Станахме по-близки с жена ми, отколото когато се оженихме преди две години и половина. Любопитно ни сякаш беше подхранвана от всичко около нас. Разбирахме се прекрасно. Избълвахме толкова усмивки, смях, весели настроения, радостни възклицания, колкото дори не можехме да си представим с ограничените си схващания на градския чед.

Сигурно фактът, че за нас всичко беше едно приключение, а не „борба за живот“, както се възприема от всички граждани, има значение. (Обяснявам си го с това, че всичко е една заблуда с цел хората да нямат достъп до природата благодарение на изкривените, втъпчвани представи и да нямат достъп до градините, които ще ги нахранят.)

Даже в един момент, в средата на лятото, бяхме придобили такава увереност в съвършенството на системата, че има вечер се случи нещо немислимо дотогава. Жена ми сега тежи с няколко килограма повече, а коремът ѝ е странно изпъкнал. Да, досещате се - ще си имаме бебе! В града никога не бях имал смелостта да си позволя да мисля за дете, не че не го исках. И сега си спомням за моите приятели от града как те също така не са мислели и планирали дете, но то случайно се е появило и на тях им се е налагало да преустроят живота си и да заживеят в още по-голяма нищета поради тази „грешка“.

Но при нас не беше така. Още в началото на онази вечер ние разбрахме какво се случва с нас. Сякаш беше спонтанно,

точната дума е „трагедия“. Лятото, което прекарахме, грижейки се за градината, за посевите, за ливадата, за овошките на баба и дядо, а и за онези, за които никой не се грижеше, разходките, които си правехме по съседните хълмове на оградата на най-висшето творение на света, наполовина спонтанно, наполовина

с него. Имаше огромни тикви от различни сортове - цигулки, балки... Нарочно отделяхме нашата продукция от тази на баба и дядо, за да можем накрая да направим равностметка. По указания на баба приготвахме поетапно туршии, компоти и сладка в зависимост от това кога настъпваше времето да се бере реколтата. Харчихме пари само за сол, захар и някои подправки, оцет си направихме сами от кисели ябълки.

Всичко на всичко имаше тридесет бутилки от оцет (такива имаше, пълни със салца. Петнадесет буркана с червени домати. Двадесет и три буркана с кисели мариновани краставици. Една голяма каца със зеле, нахиснато да втасва. Отделно около един чурвал сурово зеле. Сурова туршия - седем буркана от по три литра, с моркови, зелени домати, чушки...като си му е редът. Десетина буркана с царска туршия от чушки, карфиол, моркови, подправки... Два големи буркана ловджийска туршия. Няколко буркана с мариновани чушки - кози рог. Три компота от малини, тридесет и два от дива ягоди, дванадесет от боровинки, три бурканчета мариновани печурки и още няколко с лачи крак и сърнели. Всичко, каквото намерехме, го консервирахме за зимата, имайки за цел да я прекараме, без почти да похарчим стотинка.

Произведехме около сто килограма картофи, и то едри, такива, каквито дядо каза, че трудно се случва да има. А ние само му казахме - Любов, дядо, силна Любов и уважение към растенията. Той кимаше с глава, сякаш разбира, но не си представяше как така ще обича.

Изакарахме също толкова, ако не и повече, захарно цвекло. Една цапка и със салатно цвекло. Осемнадесет наниза с червен пипер за сушене. Алабаш - около един чурвал. Земни ябълки - още не сме ги извадили, но със сигурност са много. Сазимен праз лук - донесохме го близо до къщата в два чувала (само нашия, разбира рая). Двадесет буркана, че е един отгоре със зелен боб. Две тави, пълни до горе, със зрял фасул. Стерилизирани тиквички - четирнадесет буркана.

Компот от череша - около двадесет буркана, компот от джанки - триде-

ма пари за дейността си. И ако някой каже, че така загърбваме прогреса на човечеството, то аз ще му кажа, че за мен щастието в семейството и добросъседските отношения ме интересуват много повече от някаква си индустриализация и напредък на технологиите, но не и на човека в частност. И всички онова, което наричаме удоволствие - телевизия, кино, заведения и т.н., е просто за утешение и неспокойния, притеснен и претоварен ум. С други думи, на човек, живеещ без притеснения, градските забавления се струват скучни. Да, наистина. Ходихме няколко пъти в града, но по-скоро искахме да се връщаме. И то не защото имаме работа, а защото нашето местенце ни влечеше. Ние бяхме влюбени. Всеки влюбвал се знае как възточно го влече към любимия/та. Каквото и да прави, все „натам“ го влече. И всичко друго му се струва семпло, бедно. Но е трудно да се възприеме от човек, който не е преживял подобно нещо.

Аз смятам, че всичко това ще стигне на едно двучленно семейство да изкара зимата, пък и ще му остане. А и имаме добри поддръжници в лицето на баба и дядо, които винаги ще ни помагат.

Късно наесен почистихме и освежихме една стара къща в съседство, в която са живели моите прабаба и прадедо и техните родители. Не беше нищо особено по думите на старците, но на нас точно това ни трябваше. Беше направена изцяло от естествени материали. Греди и плет, измазан с кал. Протекия покрив премахнахме напълно и новоизградения покрихме със ламата от пшеницата и сено. Така се уредихме с най-хубавата, уютна, екологична, полезна къщичка, за която сме мечтали. Наредихме зимнината в зимника и се отдалохме на блажени, изпълнени със спокойствие есенни дни. Но, разбира се, не мога да кажа, че сме се преработили. Няколко е един ден, в който да ни се е искало да поседнем, да починем и да не сме го направили. Нищо не ни се наложи да вършим по принуда. Работата вършехме съвършено спокойно, доволни от живота, небързащи за никъде. И макар отстрана да изглежда, че е положено неимоверно много труд (в началото, като видяхме зимнината на баба и дядо, и ние си помислихме, че са някакви работи работници), всъщност времето, през което се натрупа зимнината, не е никак малко. Не ни се е събирало да работим по осем часа на ден нито веднъж, така както в града го правехме почти ежедневно. Е, разбира се, нямаше време да се занимаваме с инженерство, компютърни технологии, машиностроение, химическа промишленост. Всъщност искам да кажа, че в града всеки е насочен в посока, която не му носи никаква полза, освен това, че ви-

ма пари за дейността си. И ако някой каже, че така загърбваме прогреса на човечеството, то аз ще му кажа, че за мен щастието в семейството и добросъседските отношения ме интересуват много повече от някаква си индустриализация и напредък на технологиите, но не и на човека в частност. И всички онова, което наричаме удоволствие - телевизия, кино, заведения и т.н., е просто за утешение и неспокойния, притеснен и претоварен ум. С други думи, на човек, живеещ без притеснения, градските забавления се струват скучни. Да, наистина. Ходихме няколко пъти в града, но по-скоро искахме да се връщаме. И то не защото имаме работа, а защото нашето местенце ни влечеше. Ние бяхме влюбени. Всеки влюбвал се знае как възточно го влече към любимия/та. Каквото и да прави, все „натам“ го влече. И всичко друго му се струва семпло, бедно. Но е трудно да се възприеме от човек, който не е преживял подобно нещо.

Ние, хората, често си казваме, че е невъзможно да се влюбим в едно място, в една градина. Но това е, защото гледаме на него просто като на градина, не на „нашата градина“, в която сме прекарвали толкова приятни мигове. Прехивели сме първите топли дни на пролетта. А след това и цялата пролет, лято и есен в цялото ни великолепи и разнообразие. Мога само да кажа, че онова, което сега изпитваме към нашето място, е плод на неколкомесечна „работа“. Ние култивирахме нашата любов чрез общуване с тази земя, тези растения, дървета, треви. Общувахме с космоса през нощта и с луната, неговата царница. Със слънцето през деня и най-вече с неговите чудни, разноцветни спектърли по изгрев и по залез. Общувахме и с облаци, които в продължение на няколко месеца не спираха да ни изненадват със своята форма и цвят. А когато по-късно избрахме - всъщност точно от това сме имали нужда като човешки същества. Защото великолепният на тази „обикновена“ природа, както все я възприемаме, има силата да обогатява духа и да извисява душата. Ние се чувствахме все по-пълни и наситени, усещахме как енергията ни лети из пространството и докосва всичко красиво наоколо. Нещо, за което и да бяхме чули преди година, нямаше да ни впечатли, защото не можехме да си го представим. То е непредставимо!

И сега с нетърпение чакаме да се обособят тези прословути екоселения с родови именения в тях. И на въпроса защо след като сме се установили толкова добре, ни трябва да се захващаме с всичко отначало, ще трябва да отговорим така: Първоначално не схващаме изцяло идеята за родово имение. То за нас беше една градина, едно

зеро, една гора, една къща, няколко животни, много растения и всичко това събрано в един хектар. Но когато човек почувства онова излъчване, предизвикано от съществуването на част от тези неща, той променя гледната си точка. С други думи - ЗАПОЧВА ДА РАЗБИРА.

Защото теорията, дори да е наситена с хиляди обяснения и примери, не може да покаже изцяло онова, което ще се случи с хората, започнали да строят родово имение. Ние успяхме да изпълним част от условията, които да е наситена с хиляди обяснения и примери, не може да покаже изцяло онова, което ще се случи с хората, започнали да строят родово имение. Най-голямата сила на родовото имение ни дава възможност да почувстваме новото отношение на човека към природата. Онова отношение, което в представите на хората е силно изкривено, с което бихме се отнесли към обикновена ливада, гра-

бана дадени, но благодарение на това прозряхме колко е положително онова, което правим. Чистотата на живот, която придобихме през тези няколко месеца, ни даде възможността да проясним мислите си. И нашето заключение е:

Родовото имение не е нищо срещано досега в света, то не е просто съчетание от познати нам „елементи“. Родово имение - това е... малко е трудно. В него се създава атмосфера и тя е породена най-вече от „Началото“, „Новото Начало“. Това „Начало“ е онзи момент, в който ние изостанем всичко досегашно и започваме един изключително нов начин на живот. Живот по създаване на имение, в което ще живее нашият род в продължение на може би хиляди години. Е, някои „клони“ на рода ще се разпрострат в различни посоки, но нашето родово имение ще се запази за хилядолетията.

Отделно от това има и още - благодарение на съвършената система, която е обусловена от природата за изграждане на родови именения, ние попадаме в един уютен свят,

човека, захивял в родово имение. Да съворим нещо ново, което ще израсне в едно точно определено пространство, което ще има отношение именно към нас и нашето семейство - това наистина е един грандиозно революционен проект, който не бива да подценяваме. Желяз успех на всички!

Написах това, събравайки се с продукцията, която ние произведехме, или по-скоро произведяхме, докато баба и дядо бяха живи. Сега е по-малко, но защото почти не се грижим за градините. Всичко е реалистично, не съм преувеличавал никъде. И ако ви хареса разказът, нека той бъде представен именно като такъв, защото написаното не се е случило и въпреки всичко той е истина, защото е достоверен

Това е новият вид дом, който твърдва ще се строи на планетата Земя.

Разбира се, аз не мога да успя да опиша всичките суперлативи на родовото имение, но го определям не само като по-добро от другите възможни варианти, но и като нещо много специално. Най-голямата сила на родовото имение ни дава възможност да почувстваме новото отношение на човека към природата. Онова отношение, което в представите на хората е силно изкривено, с което бихме се отнесли към обикновена ливада, гра-

бана дадени, но благодарение на това прозряхме колко е положително онова, което правим. Чистотата на живот, която придобихме през тези няколко месеца, ни даде възможността да проясним мислите си. И нашето заключение е:

Родовото имение не е нищо срещано досега в света, то не е просто съчетание от познати нам „елементи“. Родово имение - това е... малко е трудно. В него се създава атмосфера и тя е породена най-вече от „Началото“, „Новото Начало“. Това „Начало“ е онзи момент, в който ние изостанем всичко досегашно и започваме един изключително нов начин на живот. Живот по създаване на имение, в което ще живее нашият род в продължение на може би хиляди години. Е, някои „клони“ на рода ще се разпрострат в различни посоки, но нашето родово имение ще се запази за хилядолетията.

онова, което не можем да получим от градината на село. Това, че родовото имение се сравнява с природен дом, не е никак случайно и въобще не е метафора. То е като да построиш къща. Трябва да направим проект, той да е добре оформен и обмислен. Но в него няма баня, кухня, спалня, хол, а има ограда-стена (и то не за да се оградим от другите, просто така се чувстваме най-добре, чувстваме се уютно), ливада, полянка, градина - онова, зеленчукова. Гора, езеро и други „съоръжения“.

Това е новият вид дом, който твърдва ще се строи на планетата Земя.

Разбира се, аз не мога да успя да опиша всичките суперлативи на родовото имение, но го определям не само като по-добро от другите възможни варианти, но и като нещо много специално. Най-голямата сила на родовото имение ни дава възможност да почувстваме новото отношение на човека към природата. Онова отношение, което в представите на хората е силно изкривено, с което бихме се отнесли към обикновена ливада, гра-

дина и т.н. Самите ние не можем да си представим колко е необходимо да подходим към природата именно по този нов начин, най-стар и най-чист.

И смей да твърдя, че не бива да се обръща внимание на онези, които заявяват, че родово имение е една идеалистична представа за дом, в който да живее семейството. Те просто не разбират онзи ефект, който може да бъде постигнат само чрез живот в родово имение и, разбира се, със специално отношение към природата, такава, каквото може да се изгради и

човека, захивял в родово имение. Да съворим нещо ново, което ще израсне в едно точно определено пространство, което ще има отношение именно към нас и нашето семейство - това наистина е един грандиозно революционен проект, който не бива да подценяваме. Желяз успех на всички!

Написах това, събравайки се с продукцията, която ние произведяхме, или по-скоро произведяхме, докато баба и дядо бяха живи. Сега е по-малко, но защото почти не се грижим за градините. Всичко е реалистично, не съм преувеличавал никъде. И ако ви хареса разказът, нека той бъде представен именно като такъв, защото написаното не се е случило и въпреки всичко той е истина, защото е достоверен

Станислав СПАСОВ

ДУГЛАСКИ ЕЛИ

Растенията за моето рогово име

Дугласките ели (род *Pseudotsuga*) са род иглолистни дървета от семейството на боровите. От тях са известни 6 вида, които са естествено разпространени в тихоокеанските части на Северна Америка и в Югоизточна Азия. По някои външни белези видовете на този род са близки до северна бяла ела, но всъщност систематически нямат нищо общо с елите (род *Abies*). Иглите са плоски, наредени привидно в две редици, или пък са разперени във всички посоки около клонката. Устицата са разположени само по долната повърхност на иглите.

Шишарките са най-често едри, дълги до 18 см, увиснали надолу. Узряват за една година. След узряване не се разрушават, а само разтварят люспите си и освобождават семената. Семената са със заоблено триъгълна форма и снабдени с добре

сейват при първия повей на вятъра. За изкуствено развъждане при любителски условия е необходимо шишарките да се съберат през първата или втората десетдневка на август, когато все още не са започнали да се разтварят, и да се разстелят на слънце и завет в продължение на няколко дена. Щом шишарките люспи се разтворят, семената се освобождават лесно чрез разтърсване на шишарките.

Добитите семена могат да се засеят веднага, а могат и да останат за пролетен посев. Ако се съхраняват в хладилник, в книжни торбички, те могат да запазят кълняемост до 2 години. Младите фиданки са чувствителни на зимните студове. Още от ранна възраст фиданките започват да нарастват бързо. Обикновено към третата си година те вече са високи 20-30 см. На такава възраст могат да се разсаждат на постоянно място.

Дугласката е разпространена в западните части на Северна Америка - както по тихоокеанското крайбрежие, така и навътре в планините до към 2000 м н. в. В по-южните граници на реаласеиз-

развито крилце.

У нас е интродуциран видът *Pseudotsuga menziesii*, който е представен с два главни подвида.

Дугласка ела (*Pseudotsuga menziesii*). Този вид дължи името си на англичанина Джон Лаудън, който през 1838 г. го описал под името *Abies Douglasii* (дугласка ела). Това име ѝ е дадено в чест на английския ботаник и пътешественик Дейвид Дъглас. Както вече споменахме, този род няма нищо общо с елите и

затова по-късно - през 1867 г., ботаниците го преименуват, като го обособяват в отделен род. От този момент започва и самостоятелното съществуване в науката на рода *Pseudotsuga*. Представлява дърво с височина до 100-115 м и диаметър на ствола до 4 м. Кората при младите дървета е гладка, а при възрастните - грапава и напукана. Короната ѝ е конусовидна. Растенията започват да плодоносят сравнително рано - към десетгодишна възраст. Шишарките са яйцевидно продълговати, 5-10 см дълги. Семената са заоблено триъгълни, с крилце. Узряват за 6-7 месеца след цъфтежа, т. е. през август - септември, според надморската височина. След това шишарките се разтварят и семената се раз-

качва и до 3000 м н. в. От север ареалът ѝ започва от крайбрежието на Британска Колумбия, а на юг достига до щата Калифорния - планината Сиера Невада. Тя е привързана към по-мек климат и по-висока атмосферна влажност. В своя естествен ареал дугласката расте както в чисти, така и в смесени насаждения с гигантската туя, разнолистната цуга, секвойата, гигантската ела, пондерозкия бор, конколорката и др.

Обширният географски ареал на Дугласката, който включва голяма климатично и почвено разнообразие, е предпоставка за възникването на множество географски форми. У нас са познати най-вече две форми, които могат да се обособят и като вариетети, и като подвидове или дори като 2 отделни вида.

Първият от тях е наречен **зелена дугласка - *Pseudotsuga menziesii ssp. menziesii***. Може да се срещне още под името ***Ps. menziesii var. viridis***. Този подвид достига големи размери. Короната е по-широка, с хоризонтални клонове от първи разред и увиснали клонове от втори разред. Листата имат характерна зелена окраска, откъдето този вид е получил наименованието си.

Вторият подвид е **синята дугласка - *Pseudotsuga menziesii var. Glauca*** или просто ***Pseudotsuga Glauca***. Този подвид достига по-малки размери - 60-70 м. Короната е тясно конусовидна и клоновете сключват остър ъгъл с централното стъбло. Кората е по-светла, белезникаво сива. Листата имат сивозелена или сребристосива окраска, откъдето идва името на този подвид. Шишарките са по-дребни.

Ареалът на синята дугласка обхваща тези части от Северна Америка, които са с по-ясно изразен континентален климат - главно Скалистите планини. В южната част на ареала си се изкачва до към 3000 м н. в.

Когато двата подвида се култивират съвместно един до друг, те могат свободно да хибридират помежду си, при което се получават междинни форми, носещи белези и на двата родителя.

Зелената дугласка е едно от най-бързорастящите иглолистни дървета, като в същото време дава изключително ценна дървесина. У нас в изкуствено създадени култури край Казанлъшко показва прираст до 110 см за година. Производителността ѝ на дървесина достига 15-20 куб. м/ха годишно. В това отношение тя превъзхожда синята дугласка и всички останали иглолистни видове от умерените ширини. И двата подвида са умерено сенкоиздръжливи.

За успешното им култивиране дугласките изискват климат с годишно количество на валежите над 600 мм, разпределени предимно през пролетта и лятото. Могат да понасят абсолютно минимални температури до -25 градуса С. Това означава, че на практика могат да се култивират навсякъде в България, където има достатъчно почвена влажност. Най-подходящи за тях са подпоясите на бука и елата, до около 1200-1300 м н. в. И двете дугласки растат успешно на всякакви почви и проявяват изключително висока екологична пластичност. Най-голям прираст дават на дълбоки, свежи и рохкави глинесто-песъчливи и песъчливо-глинести почви. Малкото съдържание на вар не затруднява растежа им, но на силно варовити почви страдат от хлороза.

Дървесината и на двата подвида дугласки е еластична, средно тежка и умерено твърда и с голяма трайност. Цени се много в строителството, в мебелното производство, в корабостроенето и самолетостроенето. От иглиците на дугласките чрез парна дестилация се добива етерично масло с жълтеникав цвят и много приятен аромат. Смолата им е известна още под името „орегонски балсам“.

Стефан ЙОРДАНОВ

ПРИГОТВЯНЕ И ИЗПОЛЗВАНЕ НА БИЛКИТЕ

Често пъти лечебните растения, изядени в сурово състояние или сварени като зеленчук (сапвия, цветове бъз), салата (младоглухарче) или спанак, коприва, пресен лук, имат

Чай или запарка. Едно от най-честите приложения.

Подходящо е най-вече при млади растения, които съдържат етерични масла. При по-продължително варене те биха се изпарили. Сухата или прясната билка се залива с вряла вода, оставя от 3 до 10 минути в захлупен съд и после се прецежда. Основното правило е, че чаят е готов, когато билката се утаи на дъното на чашата. Някои билки с голямо съдържание на масла, например мащерка, обаче не потъват дори и след часове, при тях са достатъчни 15 минути. Чаят трябва да се пие веднага, за да не губи ценните си лечебни вещества.

Отвара. Подходяща е при растения с трудно разтворими лечебни вещества (горчиви вещества, дъбилна киселина), особено при корите, корените или дебели стъбла. Времето на варене е въпрос на усет, но по правило то

кипене.

Студен извлек. Някои билки не понасят нито запарване, нито варене. Такива растения се слагат в студена вода и се оставят през нощта. Допълнително на следващия ден можете да сложите прецедената билка - растението, а не добитият студен извлек! - в прясна вода и да варите за кратко време. Така ще извлечете и останалите в билките лечебни

вещества.

Екстракт. Това са гъсти извлеци от билки. Те се заливат примерно със студено пресовано маслиново масло и така се добива течност за мазане или разтриване.

Сурави сокове. Някои билки са много подходящи за изстискване. Така добитите сокове обаче не са трайни и би трябвало да се употребят веднага (в зависимост от билката - като напитка или компрес).

Тинктурите са редки извлеци, добити най-често посредством разреден винен спирт. Слага се в шише една шепа от билките и се долива примерно плодова ракия, докато се покрият. Държи се около две седмици, след което тинктурата е готова за употреба.

Мехлеми и пластирни смески. Растенията или извлеците могат да бъдат

рещата мазнина с билките да изстива 24 часа. На другия ден подгрейте леко сместа. Излейте я в чисти бурканчета, като я прецеждате, и я съхранявайте на тъмно. Работете само с емайлирани съдове и дървени лъжици за бъркане. Добро време за производство на мехлеми и мазила е пълнолунието. Растенията тогава имат максимално съдържание на лечебни вещества, а след 24-часовото им престояване пълненето в съдовете се пада в дните на намаляваща Луна, което обещава дълготрайност на билките

Билкови възглавници. Те са прекрасно лечебно средство. Билките трябва да се съберат при нарас-

тваща Луна и при намаляваща Луна да се напълнят във възглавници от плътен естествен материал (лен, памук). Ако ги съберете в дните на цвета, ароматът им ще ви радва дълго време. Изборът на билките зависи от това какъв ефект целите. Най-често те трябва да успокояват и да отделят приятен аромат. Друга област на приложение са ревматизмът и алергиите. Билковите възглавници могат да донесат значително облекчение на страдащия. В миналото, когато имаше все още достатъчно папрат, хората застилаха с нея цялото легло. Пришиваха папратта между два чаршафа и ги поставяха за спане, особено на страдащи от ревматизъм. Пълнеха възглавници също и с билката плавун, когато пациентът страдеше от нощни спазми. Добре е да се спази пълнолунието като най-добър ден за събиране на билките. Възглавниците никога не бива да се проветряват при влажно време. При сухо време можете да ги отупвате и проветрявате.

Йохана ПАУНГЕР,
Томас ПОПЕ
„Точното време“
ИЗ „КИБЕЯ“ 2000

не надвишава 15 минути. По възможност се откажете да варите в съдове от стомана, желязо, мед или месинг. Различни са мненията по въпроса дали растенията да се добавят към врящата вода или да се пускат в студена вода и бавно да се довеждат до

разбъркани, стривани или сварявани на различни мехлеми и мазила за пластири. Загрейте зехтин, след което добавете пресните билки. Оставете всичко да се пържи за кратко време. За едно бурканче от конфектор да достатъчни две шепа билки. Оставете го-

Знаменити вегетарианци

РОМЕН РОЛАН (1866-1944) - нобелов лауреат за литература през 1915 г.:

„Хиляди животни (сега милиони) са убивани всеки ден без сянка на разкаяние. Това плаче за отплата върху цялата човешка раса.“

„За човека, чието съзнание е свободно, има нещо дори по-неприятно в страданията на животните, отколкото в страданията на човека. На второ място е поне признанието, че страданията е зло и че човек, който го причинява, е престъпник, но хиляди животни са безполезно избивани всеки ден без ни най-малко съжаление. Ако някой обърне внимание на това, би бил сметнат за смешен. И това е неизвинимо престъпление.“

КИМ БЕЙСИНДЖЪР,
1953 - фотомодел и кинозвезда:

„Ако можеше да видиш или почувстваш страданията, не би мислил два пъти. Дайте живот. Не яжте месо.“

ПАХАБХАРАТА - СКАЗАНИЕ ЗА НАЛ И ДАМАЯНТИ

ПЕСЕН ПЪРВА

Разказ за добродетелите на Нал и Дажаянти, за тяхната любов и за вестите, които си пращат чрез един лебед.

Брихадашва каза:

Царуваше цар Нал, синът на Вирасена, в нишадската държава, от него възхитена. Тъй както богът Индра е бог на боговете, тъй Нал по своята хубост бе слънце сред царете. Ездач по божа дарба и познавач на веди, в игра на зар и в битки печелеше победи. Харесван от жените, но сдържан бе отрано. В стрелбата с лък бе майстор.

Приличаше на Ману.

А в царството Видарба царуваше цар Бима. Бездетен бе. Потомство жадуваше да има. Ту колеше курбани, ту даваше обети - дано да го сдобият с наследник боговете. Разчиташе на чудо и затова, когато дойде Даман брамина, посрещна го богато. Жадуван дар в отплата получи от брамина - роди му се момиче и после трима сина. И кръсти Дамааянти той шерка си. Мъжете - Дамана, Дама, Данта - скали пред враговете. Принцеса Дамааянти порасна и мълвата за рядката ѝ хубост обходи трите свята. Приятелки стотина, слуги и придружвачи я следваха тъй, както богини следват Шачи. Сред другите блестяше със своята хубост рядка, тъй както в тъмен облак светкавицата святка. С Лакшми - богиня дивна - еднакви бяха двете и с никой друг по прелест в мира на боговете. А смъртните не бяха и виждали такава красавица, която дъха им да стаява. И Нал бе хубав. Който в лице го зърне, смята, че богът Камадева е слязъл на земята. Възхваляха пред него принцеса Дамааянти, пред нея пък - на царя големите таланти. Без още да се видят, а само от похвали в душите им копнежът любовен се разпали. Веднъж, измъчен царят страстта си да укрива, в гората зад двореца стаи се да почива. Там лебеди съгледа - крилата им от злато. Протегна се да хване един, ала когато го хвана, тоя лебед, със злато по крилата, замоли го: - Пусни ме, о царю, и в отплата за теб пред Дамааянти ще изрека такива хвалби, че тя ще люби все теб, доде е жива. И пусна го раджата, красив по божа дарба. И лебедите златни поеха към Видарба. Принцесата и всички придворни го видяха, когато се извиha над дворцовата стряха. Затича Дамааянти със цялата си свита и всяка нейна дружка заприпка гласовита подир един от тия красавци златокрили, които из тревата се бяха изпокрили. Принцеса Дамааянти шом хвана за перата един от тях, той рече: - Княгиньо, най-добрата от всичките княгини, чуй: Нал се казва царя, чиято чудна хубост цял век не се повтаря. Ще кажеш, на земята е слязъл Камадева. Стани му ти съпруга - най-хубавата дева. Над ангели, над змии, над демони - къде ли до днес не сме летели, такъв не сме видели. Ти - перла сред жените, а Нал между мъжете, в една корона двата ахата съберете. Отвърна тя: - Каквото изрече тук на мене, на Нал да го повториш в Нишад, яйцеродени. И лебедът отлитна от нейната ливада, в Нишад намери царя и всичко изповяда.

ПЕСЕН ВТОРА

Разговор между Индра и Нарада в рая. Боговете и царете заминават на сгледа с Дамааянти.

Брихадашва каза:

Шом тая вест изслуша принцесата, у нея всели се тайна мъка, снагата ѝ закрея. Въздишаше дълбоко и вехнеха сред кротост очите ѝ, доскоро цъфтящи като лотос. Замислена, внезапно току приседне бледа, за птици златокрили в небето ще се вгледа. Снагата тънкокръста извиваше се слаба, забравила какво са сънят, леглото, хляба. Принцесините дружки вестиха на цар Бима, че страда Дамааянти и става нелюбима. Раджата на Видарба поклати белокоса глава, като се сети девойките защо са дошли и разтълкува той намещите техни, че шерка му от мъки любовни вече вехне. Разбра, че скоро трябва за своята шерка млада достоен мъж да наиде, какъвто ѝ допада. На принцовете видни написа по два реда: „Прославени витязи, елате ми на сгледа.“ Научили, че дивната принцеса се голява, потеглиха раджите сред блясък и гълчава. Тътнеж от стъпки слонски и тропот на копита ехтеше над войската, с венци и прах покрита. Пристигнаха при Бима, отседнаха в палата. Стопанинът им сложи трапеза най-богата. В туй време горе в рая на вечната наслада пред Индра се явиха Парвата и Нарада. Те бяха мъдри старци и в райския чертог ги пусна и почтено посрещна Индра бог. След поздрава помоли Нарада да разправи шо има по земята и те дали са здрави. Нарада каза:

Хвала на тебе, Индра, ний здрави сме с Парвата, а също и царете там долу на земята.

Брихадашва каза:

- Но шом е тъй, мъдрецо - учуден рече богът, - къде са храбреците царе, които могат с лица към враговете да падат, о Нарада, и мойто райско царство след туй им е награда? Витязите, които в полето слагат кости, защо не идват вече да бъдат мои гости? Отвърна му Нарада: - Всевишни боже, зная и мога да ти кажа защо ги няма в рая. Принцеса Дамааянти, момичето на Бима, което с добродетел и хубост несравнима омая всички смъртни, сега ще се голява, та там са днес, о боже, достойните за слава. Царете земни искат сред своите диаманти да сложат тая перла, на има Дамааянти. Додето той говори, пристигнаха в чертога и другите безсмъртни, начело с Агни - бога на огъня. Щастливи решиха: - В тая сгледа ще бъдем кандидати и ние за победа. Поеха към Видарба с каляските си златни - с царете да се мерят и с принцовете знатни. И Нал потегли също натам с душа честита - самичък с любовта си, а не с голяма свита. Веднага го съзряха от горе божествата - същински Камадева, явил се на земята. И всеки бог при тая изяшност на младежа изгуби бързо своите надежди за годежа. От златните каляски, сред облаците спрени, се спуснаха при царя и рекоха: - Блажени, ти истината само говорил си до днес, стани ни вестоносец - да носиш божа вест.

ПЕСЕН ТРЕТА

Нал прониква в двореца като пратеник на боговете и предава на Дамааянти тяхната вест.

Брихадашва каза:

- Съгласен съм - отвърна цар Нал и със събрани молитвено-преклонно пред боговете длани попита ги: - Кои сте, о пътници, и тая вест божия каква е, кажете ми да зная. И рече Индра: - Ние, безсмъртни четирима, дойдохме да спечелим момичето на Бима. Аз Индра съм, а този - бог Агни. Тези двама: Варуна моревластник и смъртоносец Яма. Кажете на Дамааянти, че тук са се явили държителите властни на всички земни сили начело с Индра. Искат красивата принцеса един от боговете за мъж да си хареса. Събра отново длани цар Нал: - Безсмъртни, моля, търсете друг вестител на тая ваша воля. И аз за Дамааянти съм тръгнал и не мога на друг да я отстъпя, па даже и на бога. Боговете казаха: „Съгласен съм“ - закле се пред нас и се полага да спазииш тая клетва. Тръгни на път веднага! Брихадашва каза: Промълви Нал: - Не мога проникна да ѝ кажа вестта, нали дворецът опасан е от стража. - Ще влезеш - каза Индра - със божие слово! - Добре. - И към Видарба потегли Нал отново. Проникна там в палата и сред голяма свита приятелки съгледа принцесата честита. От дивното ѝ тяло струеше светлина, която би стъммила и пълната луна. Замаян, очарован, страстта си царят с мъка потисна, за да спазии поетата поръка. А нейните красиви другарки шом видяха нишадеца, по своите места с възхита плаха замряха и свенливо поглеждайки през рамо, възкликваха, обаче без глас - в ума си само: „Ах, колко е изящен! Дали е момък земен? А може би е ангел? А може би е демон?“ И първа Дамааянти повдигна към витязя очите си засмени и тия думи каза: - О благородни, кой си и как се тук вести, та моя ум омая с божествени черти? Ти като бог проникна. Кажете ми как можа да минеш между толкоз пазачи, о раджа? - Узнай, че Нал се казва, синът на Вирасена, и с божа вест пристигам при теб, о съвършена. Безсмъртните - бог Индра, Варуна, Агни, Яма теб искат за съпруга. Чрез силата голяма на боговете минах през дворцовите стражи, така че те не чуа и стъпките ми даже. Узна на боговете вестта, принцесо мила. Сега сама решавай каквото би решила.

Превел в стихове Марко ГАНЧЕВ
Следва

От стр. 1

Изпълних общоприетия ритуал и твърдо решена да намеря отговор на вълнуващите ме въпроси, застанах под купола. Знаех от книжките, че там енергетиката е най-силна. Тогава камбаните забиха, започваше празнична служба. Аз дори не знаех какъв е празникът. Заслушах се в думите на свещениците но нито текстът, нито чувството, влагано в произнасянето му, ме развълнуваха. Пак ли щях да си тръгна със същия куп проблеми без решения! Тогава до мен под купола застана дребничък монах и зачете нещо, което даваше точен отговор на въпросите ми. Отнасяше се до сдружаването с

дявола и призова да бъде отхвърлена тази връзка. Ето го моето решение! След връщането си у дома се поколебах да напусна работното си място. Това ми върна душевното спокойствие веднага, а и финансовата сигурност след шест месеца. Демонстративният им отказ да прилагам желанията на шефовете, насочени срещу работниците, ги беше накарал да мислят повече и да не бъдат толкова бездушни.

Това се случи преди десет години и остави неизлечим спомен в съзнанието ми. Кой ми помогна да взема решението - манастирът ли, иконата ли, енергетиката на купола ли или собственото ми възпитание, насочено към

ХРАМЪТ

моралните, а не към материалните ценности? Често посещавам местната църква, но там няма святост, когато е претърпана с хора. Единението в нея винаги ме е карало да се чувствам по-добре. Постепенно се научих да различавам молитвата, в която е включено цялото ми същество, от повърхностната такава. Най-често душевният ми порив ме караше да казвам: „Благодаря Ти, Татко, за всичко, което си ми дал, благодаря Ти за красотата, която си създал, благодаря Ти за уроците! Обичам те!“ Това любовно чувство не се проявява само в църквата. То е и в парка, то е сред планината, то е и на брега на морето, то е

и когато се радвам на семейството си и приятелите си. Най-често обаче благодаря, когато поглеждам красивата си и одухотворена дъщеря. Къде всъщност е храмът? В църквата и манастира ли или в душата на човека? Храмът е у нас самите. Светостта не може да бъде характеристика на материален обект. Църквата и манастирът не са храмове, те са само места, където се помага да отвори врати нашият душевен храм. Красотата върши същото. Природата е още по-силен стимулатор. А силата, която отваря високите двери на храма, е Любовта.

Валерия ХРИСТОВА,
гр. Любимец

ИНДИЙСКИЯТ ЕПОС „МАХАБХАРАТА“

От стр. 1

Смята се, че ведическите химни са били създадени в края на второто и началото на първото хилядолетие пр. н. е. и предхождат с няколко века персийската „Авеста“. В тях не се споменава великата троица на по-късните древноиндийски божества: Брама, Вишну и Шива. Липсва вярването в прераждането на душите. Кастите още не са съществували и не са канонизирани. Поклонниците не са ползвали идоли, нито други изображения на боговете. Ако всички религии твърдят, че творецът е създал човека по свой образ и подобие, със сигурност може да се каже, че древните индийци са създали боговете си по свой образ и подобие и са ги почитали в тоя им вид. Дали това не е първопричината дълги векове посетне, та и до днес, индусът да вярва, че бог е вътре в него и следи всичките му постъпки?

Ведите като първи писмени паметници на индоевропейската група езици разкриват най-важната тенденция на индийския поглед към света - склонността към неговото философско осмисляне. Едва ли друга религиозна книга, която се стреми да стане нормативна, би си позволила така да подрони основите на разбирането за божествения произход на света, както това се прави в химна „Тайнството на сътворението“.

Кой знае и кой може да разкаже

как и от какво се е появила тая вселена?

Самите богове не са ли родени и те от нея?

Кой тогава може да проникне

в тайната на нейното сътворяване?

Дали е била предварително замислена или не? Ръкотворна ли е или не?

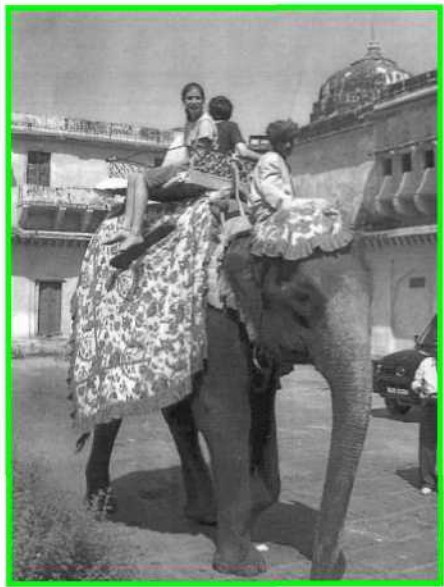
Само оня, който обитава най-високите небеса, вездесъщият бог, сигурно знае всичко. А може би и не знае...

Не е ли това първопричината, задето във всички последвали творения на индийския философски, религиозен и художествен гений липсва категоричността на християнските десет божии заповеди за сметка на стремежа към проникване в сложността на човешките взаимовръзки? Как бихме отговорили освен с „кой знае“?

Следващите столетия са известни в литературната история като период на браминските книги (VIII-VI в. пр. н. е.) Това са обширни коментари към ведите в проза, предназначени за религиозни и филологически нужди. Вероятно по това време вече и патриархалното общество не ще е било дотам патриархално, защото четирите каста вече са канонизирани: висша каста на жреците (брамини), воинска каста (кшатрии), търговци, земевладелци, занаятчии (вайши) и най-низшата каста на слугите, работниците, робите (шудри), състояща се предимно от неарийци.

По същество коментари към ведите са и другите известни староиндийски паметници - упанишадите, най-ранните от които се датират към VI-V в. пр. н. е. В тях вече намираме основите на двата стълба, върху които за много векове ще се крепи зданието на индийската религиозна мисъл - схващането за кармата и за прераждането на душите. След смъртта си човек се бил прераждал в друг човек, в животно или дори в растение. Новото му съществуване обаче не е независимо и безотговорно спрямо предишните. Напротив, една първопричинност (карма) преследва душите във всичките й пререждания и я кара да плаща греховете, извършени от някой неин предишен притежател.

Странно е, че почти тристотен век такива хималаи на човешкото мислене, каквито са ведическите химни, оставаха невидими за европейското око. Може би най-важната причина за това е, че те са се предавали от поколение на поколение вътре в жреческото съсловие, зорко укривани от око на минавача. Европейските учени откриват тая свещена книга едва в края на XVIII

зени и окончателно редактирани. Процъфтява драматургията, чийто венец изплита великият Калидаса. Неговият шедьовър, драмата „Шакунтала“, и до днес не е надминат от никой индийски поет.

Едва ли периодът след разпадането на робовладелската държава на Туптите в Северна Индия би могъл да се окаже като упадък и на литературата, защото се явяват поети от величината на Бхартрихари (VII в.) и Сомадева (XI в.). Но така или иначе укрепването на феодалните отношения довежда до основни промени и в духовния живот. Историята на древноиндийската литература може да се смята приключена. За много народи на Азия санскритската литература е била това, което за европейските е била древногръцката или римската антична.

Къде е мястото на двата епоса „Махабхарата“ и „Рамаяна“? Едно е сигурно, че те не предшестват ведите. Във ведическите химни не се споменава „Махабхарата“, докато, обратното, епопеята често призовава към спазване на законите, предписвани от ведите. Чрез разчитане на различни надписи и изображения археолозите сочат за начало на възникването на „Махабхарата“ VII-V в. пр. н. е.

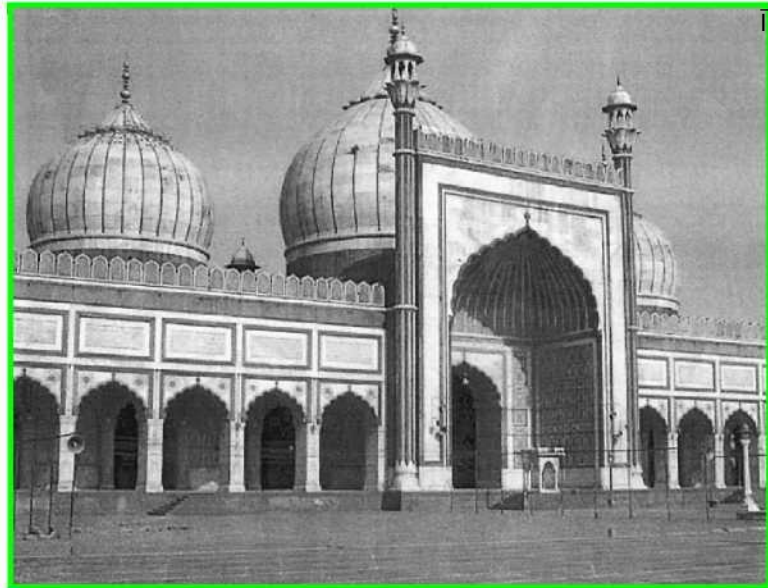
Основавайки се на тези изследвания, рискувайки да се отклоним с няколко века напред или назад, можем да заключим със сигурност, че „Махабхарата“ възниква след ведическата литература, но преди будистката.

„Махабхарата“ ще рече „велико сказание за потомците на Бхарата“. Има за основа древни индийски предания и легенди за враждата между двата големи рода Пандави и Каурави, която завършва с братоубийствена война в пълния смисъл на думата без победители. Около основната сюжетна нишка са втъкани толкова епизоди, митове, морални проповеди, философски съждения, че поемата е станала една граматна енциклопедия на индийските нрави, обичаи, религиозни и философски идеи. С право разказвачът се обръща към своя слушател:

Каквото има в тая велика епопея, и другаде го има. Каквото няма в нея, приятелю, да знаеш, че никъде го няма. Изслушвайю я, та равен стани на бога Брама.

Тая всеобхватност, разбира се, не се дължи на големия размер на епоса. Напротив, композицията на „Махабхарата“ не се отличава с особена строй-

ност. Там има не само област от повторения, но и напълно противоречащи си части. Това не е могло да бъде избягнато дори от критическите издания. Става дума за вътрешна всеобхватност и дълбочина на философията, която достига извън времето.

Например тая основна концепция за братоубийствена война без победи не е ли адресирана като пряко предупреждение към нашия далечен двадесети век...

Не е ли поразително пронасяването на древните индийци в равновесие между доброто и злото. Някъде то е изложено като философско-поетичен трактат. Но другаде (например в „Сказание за Астика“) епическото разказ натрупва постепенно и методично доказателства, че злото няма да може напълно да изчезне. Ражда се цар Джанмеджая, за да изтрие змиите чрез велико жертвоприношение. И нишката на разказа върви към това през много перипетии. Но отгътък се ражда Астика, който ще избави змиите от пълна гибел. Почти обръкани от много епизоди и символи, все пак достигахме до финала. Злото аха-аха

да загине: змийският цар увисва над кладата. Но точно тук се явява Астика и го освобождава. И вечната гонитба ще започна отново. А всъщност дали това са символи на доброто и злото или изобщо на природното равновесие? Работа за философи-

дира за мястото на главен бог. Затова праща танцорката Менака да го съблазни. И наистина добродетелта на Вишвамитра не устоява. Но от това пък се ражда Шакунтала, която от своя страна ражда Бхарата. А за потомците на Бхарата е целият разказ на „Махабхарата“.

Диалектиката на живота е била усещана от древноиндийските поети, а имаме всички основания да твърдим, че е била и осъзнана мисловно. Макар философията на „Махабхарата“ да е достигала не по малки висини от тая на ведите, поемата е била популярна и обичана от широките народни слоеве. И тя е била свещено знание, но докато онова на ведите е било затворено в жреческата каста, епосът със своята живописност и близост до народното

предание е бил достояние на всички. Поетичност, богата образност, обогатена картинност на битки и характери, висок полет на въображението и същевременно простодушност от епохата на „детството на човечеството“. Виси се, философията, която има такива качества, надживява вековете...

Марко ГАНЧЕВ

Вестник „Родово име“ се издава с любезното съдействие на Сдружение „ЖИВ ДОМ“

Форум
www.viavita.net/jvdom

Главен редактор
Атанас Панчев
Зам. главен редактор
Мария Стаева

Редакционен колектив:
Константин Стамболиев
Сергей Инджов
Пламен Петев
Красимир Нотев
Стефан Йорданов
Рени Радева

Адрес на редакцията:
1172 - София
кв. „Дианабад“
ул. „Никола Габровски“ № 1
Хотел „Диана 1“
ет. 6, ап. 62
тел.: 02/962-16-85
962-16-86
факс: 962-16-87
e-mail: rodimienie@yahoo.com

Издава
„Издателска Къща
Новата Цивилизация“
ЕООД - София
НВВ банка
„Биохим“ - АД,
централно
управление - София
С/ка1031647309
Код 66096608

Отдел разпространение:
0888/693359

The Vegi Home
ВЕГЕТАРИАНСКАТА КЪЩА
за резервации и доставки на тел.: 981 56 77
бул. Патриарх Евтимий 10
работно време:
от 11.00 до 24.00 часа
e-mail: home@vegihome.com
www.vegihome.com

СКЪПИ ЧИТАТЕЛИ,

Нашата амбиция е този вестник да се превърне във ваш вестник. Вие фактически да го списвате. Искане страницата „Съмишленици“ да заеме по-голяма част от вестника.

Благодарим ви предварително. Няма да откажем, ако ни помогнете и финансово.

Пишете ни. Споделете с нас мнението си за вестника. Дайте своите препоръки към нас.

От редакционния колектив